

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Юлия Мичурин на тема: „Влияние на социалния престиж на учителската професия върху професионалната мотивация на учителите“ представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.2 Психология

Дисертационният труд разглежда проблем от значителна социална и научна важност. Учителската професия изпълнява ключова роля в съвременното общество, но същевременно продължава да бъде подложена на ерозия в социалния си престиж. Разбирането за това как социалният статус на учителите влияе върху тяхната професионална мотивация е особено важно в контекста на предизвикателства като текучество, професионално прегаряне и кадрови дефицит в образователната система. Авторката формулира проблема ясно и го обосновава чрез богат теоретичен преглед. Оценката на състоянието на проблема е точна и съвременна.

Дисертацията е с обем от 220 страници, от които 190 – основен текст, 14 страници – библиография, 16 страници – приложения. Използваната литература включва 153 публикации: 143 на английски, 7 на иврит, 3 на български. Структурирана е в увод, четири глави, резюме, заключение, списък на използваната литература и приложение.

Във **Въведението** се прави насочване към темата. Проблемът, формулиран като недостиг на учители е формулиран точно, както и връзката му с проблема за мотивацията за избор. Причините според авторката се коренят в „отсъствието на емпирични изследвания, доказващи силата на изследваната зависимост“. Ясно е заявена **целта** на изследването – установяване на връзката между представите на учителите за учителската професия и мотивация за избор на тази професия. **Хипотезата** на дисертационното изследване се състои в допускането, че доминира представа за нисък социален

статус на учителската професия, както при учители, така и при граждани, които не са учители.

Първата глава на дисертацията представя теоретичен преглед на възлови понятия, като „социален престиж“, „социален статус“ и „професионален престиж“. Прави се връзка с учителската професия. Анализирани са основни дефиниции и подходи в социологическата и психологическата литература, които очертават спецификата на тези категории. Разглеждат се взаимовръзките между социалния престиж и обществените нагласи към учителската професия. Акцентът пада върху значението на престижа като фактор за професионалната мотивация и идентичност на учителите

Втората глава също е теоретична и се насочва към понятията „мотивация“ и „професионална мотивация“. Разгледани са видовете дефиниции и някои основни теории. Естествено главата се насочва към професионалната мотивация и факторите, които ѝ влияят. Подчертана е ролята на вътрешните и външните мотиватори, както и тяхното отражение върху професионалната удовлетвореност. Анализирани са условията в образователната среда, които могат да засилват или да отслабват мотивацията на учителите.

Третата глава представлява емпиричното изследване на представите за социалния престиж на учителската професия и мотивацията за избор. Описани са извадката, използваните методи и инструменти за събиране на данни. Представени са основните резултати от проучването и тяхната интерпретация в контекста на поставените изследователски въпроси. Акцентът е поставен върху връзката между социалния престиж и професионалната мотивация на учителите.

Четвъртата глава представя изследването на връзката между представите за социален престиж и професионалната мотивация. Обособяването на тази

част от изследването в отделна глава е оправдано с оглед заявената цел и изследователска хипотеза. В нея са анализирани статистическите зависимости и закономерности, които показват как социалният престиж се отразява върху мотивационните нагласи на учителите. Резултатите се обсъждат в светлината на съществуващите теоретични модели и предходни емпирични изследвания.

Дисертационният труд показва методологическа издържаност. Използвани са утвърдени методи в социалнопсихологическите изследвания – анкетни карти, скали за оценка на мотивация, сравнителен и корелационен анализ. Подходът е количествен и дава възможност за изследване на зависимостите между социалния престиж и различни параметри на професионалната мотивация. Извадката е обоснована, инструментариумът е адекватен, а обработката на данните – коректна.

- Ясно са формулирани научни и научно-приложни приноси, сред които:
- Предложен е цялостен аналитичен модел за оценка на социалния престиж и въздействието му върху мотивацията;
 - Идентифицирани са ключови фактори (възприятия на родителите, институционална подкрепа, медийни послания и др.);
 - Емпирично е потвърдена позитивната връзка между престиж и вътрешна мотивация;
 - Направени са предложения за политики в областта на образованието.

Специално може да се отбележи отсъствието на значима зависимост между представата за собствения социален статус и равнището на професионална мотивация на учителите. Това има значение при насочването на социалните и институционални влияния за преодоляване на дефицита на учителски кадри. Новаторството е в подхода към отдавна известната връзка между престиж и мотивация, а приносите съдържат потенциал за практическо приложение.

Авторката демонстрира висока степен на лично участие във всички етапи на изследването. Публикациите са адекватно подбрани, отразяват приноси и са тематично свързани с дисертационния труд.

Резултатите имат потенциал за практическо внедряване в:

- Институционална политика на образователното министерство;
- Програми за квалификация и мотивационно консултиране;
- Обществени и медийни кампании.

Препоръчвам доразвиване на изследването в посока на интервенции.

Авторефератът отразява съдържанието на дисертационния труд пълно и точно, с ясна структура и прецизен научен изказ.

Бележки и препоръки

- Необходима е по-широка теоретична база от чуждоезични източници;
- Да се прецизира терминологията при употребата на „престиж“ и „репутация“;
- Да се уточнят регионални и евентуално етнически различия при извадката.

Бележките не намаляват значимостта на резултатите и приносите.

Препоръчвам разработване на **количествени инструменти** за оценка и съпоставка с други професии в публичния сектор.

Заключение

Дисертационният труд на Юлия Мичурин на тема „Влияние на социалния престиж на учителската професия върху професионалната мотивация на учителите“ е завършено самостоятелно научно изследване, отговарящо на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Авторката демонстрира теоретична дълбочина и методологическа компетентност.

Предлагам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на дисертанта.

11.08. 2025 г.

В.Търново

ПОДПИС:

/Проф. д-р М.Хаджийски/